

Laudatio Rien van IJzendoorn

- 'Adoptie is een heel succesvolle pedagogische interventie'
- 'Een internaatsopvoeding voor moeilijke jongeren heeft tot nu toe alleen maar teleurstellende resultaten opgeleverd'
- 'Een homostel dat uit overtuiging kinderen opvoedt biedt die kinderen net zo'n goede omgeving als menig heterostel'

Zo maar drie citaten uit een interview met de gezinspedagoog Rien van IJzendoorn, in dit geval in *de Volkskrant*, vijf jaar geleden. Ze laten zien dat hij niet bang is zich uit te spreken over maatschappelijk relevante, maar ook heikele kwesties, en dat zijn onderzoek leidt tot voor sommigen contra-intuïtieve uitspraken. De drie citaten hebben ook gemeen dat de onderliggende vraag de hechting ('attachment') van kinderen aan hun opvoeders betreft. Hoewel Van IJzendoorn zich zeker ook met andere thema's bemoeit heeft – als politicoloog kan ik niet nalaten zijn Berlijnse proefschrift over politieke socialisatie uit 1980 als voorbeeld te noemen, is het gehechtheidsonderzoek toch de rode draad in zijn oeuvre waarvoor hij vandaag de Dr. Hendrik Mullerprijs van de Stichting Dr. Hendrik Muller Vaderlandsch Fonds ontvangt.

Van IJzendoorn's meest geciteerde publicatie, een single-authored paper in *Psychological Bulletin* uit 1995 vormt een goede sleutel om zijn werk over hechting in beeld te brengen. Het is een meta-analyse over de voorspellende waarde van de subjectieve beleving van een ouder van de eigen hechtingsgeschiedenis voor de gehechtheid van het kind aan die ouder. Het artikel laat zien dat die voorspellende waarde substantieel is, maar dat het bestaand onderzoek geen antwoord kan geven op de vraag hoe deze overdracht van de eigen hechtingservaring van ouders op de hechting van kinderen plaats vindt. De zoektocht naar dat mechanisme, de transmission gap, zoals Van IJzendoorn dat zelf heeft genoemd, neemt een prominente plaats in binnen zijn onderzoek. Met zijn groep onderzocht hij zowel factoren aan de zijde van de opvoeders als aan de zijde van de kinderen. Vooral in meer recente jaren is er daarbij toenemende aandacht voor de rol van genetica. Van IJzendoorn poneerde de invloedrijke hypothese van 'differential susceptibility', de stelling dat sommige kinderen niet alleen meer kwetsbaar zijn voor negatieve omgevingsinvloeden, maar dat dezelfde kinderen ook meer profiteren van gunstige omstandigheden.

Het attachment-onderzoek leidde naar diverse verwante vragen, die weer onderzoeksthema's op zichzelf zijn gaan vormen. Vragen naar de gevolgen van een meer of minder geslaagde hechting op de cognitieve en emotionele, en zelfs fysieke ontwikkeling van het kind leidde bijvoorbeeld tot onderzoek naar opvoeding in kindertehuizen en naar effecten van daaropvolgende adoptie. Ook de prevalentiestudies naar verwaarlozing en mishandeling van kinderen vormen een verwante maar zelfstandige thematiek.

Wat de jury bijzonder getroffen heeft is dat het daarbij niet bleef bij vele en veel geciteerde wetenschappelijke publicaties in toonaangevende internationale tijdschriften, maar ook tot Nederlandstalige boeken die toegankelijk zijn voor politiek, publiek en pedagogische professionals, en tot interviews als waaraan ik aan het begin van deze laudatio refereerde. Van IJzendoorn stond aan de wieg van een video-interventieprogramma ter ondersteuning van sensitief ouderschap, en hij was medeoprichter van het Adoptie Driehoeks Onderzoeks Centrum, een digitaal onderzoeks- en informatiecentrum gericht op de verspreiding van kennis over de effecten van adoptie en pleegzorg. Een bijzondere manier waarop zijn maatschappelijke betrokkenheid en wetenschappelijk werk samenkomen is zijn bemoeienis met de training van masterstudenten en promovendi in Afrika, onder meer via het door hem opgerichte Lolle Nauta fonds.

Rien van IJzendoorn heeft zo een unieke bijdrage aan de pedagogische wetenschappen geleverd en ontving daarvoor erkenning in binnen en buitenland. Hij is lid van de KNAW, ontving eerder een Pionier en een Spinoza subsidie van NWO, en vorig jaar samen met enkele andere vooraanstaande onderzoekers

een Zwaartekracht subsidie voor het Consortium Individual Development. Hij won enkele internationale prijzen en ontving een eredoctoraat van de Universiteit van Haifa.

De jury ontving dit jaar maar liefst 34 nominaties voor de Dr. Hendrik Muller Prijs, meer dan ooit. Dat zoveel uitstekende kandidaten zijn voorgedragen is een blijk van de hoge kwaliteit van het gedrags- en maatschappijwetenschappelijk onderzoek in Nederland. Dat sterke veld geeft extra cachet aan de overtuigende keuze van de jury voor Rien van IJzendoorn als winnaar van de twaalfde Dr. Hendrik Muller Prijs voor de Gedrags- en Maatschappijwetenschappen.

R.B. Andeweg, 9 december 2013